

De Vriendenkring

Maandblad van het Religieus Genootschap der Vrienden (Quakers)
website: www.Quakers.nu; 89e jaargang nr 10, november 2018.

Opkomen voor klimaat-rechtvaardigheid.
(Foto: Mike Pinches voor British Yearly Meeting)

De Vriendenkring

ISSN: 0167 – 3807

Maandblad van het Religieus Genootschap der Vrienden (Quakers)

Abonnementsprijs:

Nederland	€25,00 per jaar
Europa	€35,00 per jaar
Wereldwijd	€35,00 per jaar
Email abonnement (PDF)	€5,00 per jaar

deze Vriendenkring is gedrukt op milieuvriendelijk papier met deze drie certificaten

Nieuwe bankrekening: (IBAN) **NL65 TRIO 0212 3772 64** t.n.v. Religieus Genootschap der Vrienden Quakers te Amsterdam met vermelding van 'Abonnement De Vriendenkring'. Voor buitenland: (BIC) TRIONL2U

Nieuwe abonnees, adreswijzigingen en betalingen email:

vriendenkringredactie@gmail.com

Redactieleden:

Eindredactie: Sytse Tjallingii, Van Nispensingel 5, 8016 LM, Zwolle,

tel. 038-4608461/06-40030923,

email: vriendenkringredactie@gmail.com,

Schrijver: Hylkia Nieuwerth

Redactielid/leden: vacatures

Correctie: Hylkia, Corien van Garderen en Frieda Oudakker

Voor abonnees met gezichts- of leesproblemen was er een gesproken versie van De Vriendenkring. Als je hier behoefte aan hebt neem dan contact op met de redactie.

Kopij voor De Vriendenkring is heel erg welkom voor de 15^e van iedere maand! (tenzij anders afgesproken).

De Vriendenkring staat in kleur op de website, waar je nog een schat aan aanvullende en actuele informatie over de Quakers vindt.

Bezoek daarom geregeld de Quaker website: www.Quakers.nu (je wordt doorgeschakeld naar het blog waar ook de Vriendenkringen staan)

De Nederlandse Quakers hebben twee Facebook accounts:

Quakers Nederlandse Jaarvergadering (openbaar)

Nederlandse Jaarvergadering (besloten, wil je lid worden mail dan naar de redactie: vriendenkringredactie@gmail.com)

In dit nummer:

Van de redactie.....	4
De Stilte.....	5
Als ik meer wil weten over God... ..	6
Scheldpartij tijdens stille bijeenkomst.....	7
Quaker Roots: Quakers in een notendop.....	8
Spinnenweb	9
Rommel Roberts: Geweldloze Actie door Quakers in Zuid-Afrika.....	12
Quakers pleiten voor een gedurfd nationaal klimaatbeleid.....	14
Grootouders voor het Klimaat.....	17
Moderne slavernij - bestaat die nu echt?.....	19
12 manieren om een Quaker huishouden te herkennen.....	21
Gesprekskring Bennekom/Wageningen.....	23
Geweldloos communiceren voor het oprapen.....	25
QCEA “Speaking truth to power”.....	26
Bescheidenheid	28
De HapStilSnap ¹⁾	30
Eet geen dierendag	32
Handen en Voeten.....	33
Vrienden in het hele land	34
Waar zijn Quakerbijeenkomsten?	35

Quakerretraite 2019

Onze jaarlijkse retraite zal in het nieuwe jaar plaats vinden op 18, 19 en 20 januari in de St Willibrordsabdij in Doetinchem. In de Vriendenkring van december komt alle informatie te staan.

Als je al van plan bent te komen, mag je je alvast bij Wils ‘t Hart opgeven.

Let op, een ander emailadres: hartenhuis@netvisit.nl

We hopen op een fijne retraite in het ons vertrouwde Stiltecentrum.

de retraitecommissie

Van de redactie

Ook deze Vriendenkring komt weer tot stand terwijl ik op reis ben. Dit keer in Sombor, Vojvodina, Noord Servië, waar Marlies en ik een cursus Oplossingsgericht werken gaven. In Vukovar Kroatië, zoeken we Charles Tauber, onze Quaker Vriend op die al meer dan 20 jaar zich inzet om de diepe trauma's die er in deze streek bestaan, te helen.

Een van onze oefeningen in de training is: Waar focus je op? Welke betekenis geef je het en wat doe je? Ook voor onszelf zeer nuttige vragen. Als we ervaren dat als we aandacht geven, (focussen op) de verhalen over al het geweld uit het verleden en de oorlogen die hier gewoed hebben, we bedreefd worden en dat stralen we natuurlijk uit in onze cursus. As we aandacht geven aan de enorme gastvrijheid en de liefde die ouders en grootouders voor elkaar en ook voor ons hebben, dan voelen we ons dankbaar en heeft het voor ons de betekenis dat eraan kunnen bijdragen het begrip en de tolerantie voor de verschillende etnische groepen en verschillende religies te vergroten. In het gezin waar we gastvrijheid genieten zongen we voor het eten het lied dat we ooit (2009) in Brazilië geleerd hebben: 'Transforme me Senhor com teu espirito e deixe me sentir teu fogo de amor aqui no coração...' (Transformeer mij God, met uw Geest en laat me jouw vuur van liefde voelen in mijn hart...). Anja de gastvrouw die ons zo verwent met allerlei lekkers geeft godsdienstles op school, ze is Servisch Orthodox, luistert vol belangstelling. Serdjan haar man is niet religieus, maar heeft een prachtige harmonieuze visie over hoe mensen van verschillende etnische achtergrond en verschillende religies bij elkaar te brengen door de activiteiten van het centrum voor onderwijs in Sombor. We voelen ons sterk betrokken bij het transformerende werk dat zij in hun gemeenschap doen en zijn dankbaar dat we er een klein steentje aan kunnen bijdragen. Zij doen veel om kinderen en jongeren bewust te maken van de alternatieven voor geweld en speciale aandacht te geven aan kinderen die niet zo makkelijk mee kunnen komen.

Ook deze Vriendenkring beoogt om te motiveren voor en te informeren over de transformatie die zo hard nodig is op onze weg naar vrede en gerechtigheid, wat ook geldt voor klimaat gerechtigheid!

Ik wens je veel inspiratie toe bij het lezen van deze Vriendenkring en ik hoop dat je voelt hoe mooi het is om een (klein) steentje bij te dragen aan een betere wereld voor iedereen.

Sytse Tjallingii (redacteur)

De Stilte

door Ruth Zwijgers

Als de stilte ademt,
krijgt de vrede lucht.

Als de stilte luisteren doet,
groeit haar vredesvrucht.

Als de vrede zingen gaat
en sprekend zich verwoordt,
zaait de vredesvrucht zich uit
en plant haar stille kracht zich voort.

Als ik meer wil weten over God...

door Henk Ubas † (geschreven voor 2012)

Over God praten vind ik best moeilijk. Ons taalgebruik is beperkt en je kunt Hem niet isoleren. Er is maar één wereld, één werkelijkheid en daar is God ook bij. Ik geloof in die eenheid van het alles. God heeft daarin zijn plaats en Hij is barmhartig.

Hij is er, maar Hij laat me begaan. Hij geeft me keuze. Hij doet een beroep om het goede uit mensen en dingen te halen. God - vraag me niet wie en hoe Hij is - Hij is er....Hij is arm en rijk, groot en klein, machtig in zijn liefde en onmachtig als we de ons gegeven keuzevrijheid niet goed gebruiken. God is mijn levenshouding. Hij is vertrouwensrelatie. Ik kan op Hem een beroep doen en Hij op mij. Met Jezus als voorbeeld - en hier spreek ik graag van de Christusgeest in allen - is Hij in de mensen om mij heen. Ook op hen wil ik een beroep kunnen doen en zij kunnen dat ook doen op mij.

Als je meer wil weten over God kun je ook om je heen kijken, naar mensen in hun zwakheid en kracht. Mensen leren mij vaak hoe God is. Zij hebben mij de strijd geleerd, maar ook het geloof in de eenheid van alles en dat Hij in alles aanwezig is. In mijn geloof nemen daden, al zijn ze nog zo klein, en de stilte, een grote plaats in. Daar heb ik veel behoefte aan. Bidden is voor mij in nederigheid vooral stil zijn, mij openstellen voor de Tegenwoordigheid zoals ik die ervaar.

Het besef van verbondenheid met allen als Gods kinderen.

Dan ervaar ik soms even een inzicht en soms ingevingen van liefde, van een God die barmhartig is, die mij de weg wijst, de weg die Hij voor mij het beste vindt en me de kracht geeft die te gaan.

Scheldpartij tijdens stille bijeenkomst.

door Erik Dries

Vorige zondag in de laatste minuten van de meeting, hoorde ik:
" leeghoofd, nietsnut, vlegel".
Ik noemde mezelf stilletjes zo!
En waren dat misschien geuzennamen?

Thuis gedichtje gemaakt:

Leeghoofd, nietsnut, vlegel!
O, was het maar zo'n feest,
Dat mijn hoofd tijdens de meeting echt leeg was geweest,
En dat men vaak over mij zei " wat is -ie weer bezig met onnutte zaken"
Als ik prentjes en versjes zat te maken.

Ook over "vlegel" zou ik me verblijden:
Want wie zou nou niet het kaf van het koren willen kunnen scheiden?

het kaf van het koren scheiden

Quaker Roots: Quakers in een no-tendop

door Willem Furnée, 15-10-2018

Deze keer geen tekst van Robert Barclay maar een poging de kern van de Quaker theologie onder woorden te brengen,.

Het Innerlijk Licht is een mysterie dat iemand kan ervaren door zich ervoor open te stellen. Deze ervaring heeft een transformerende werking. Quakers vertrouwen op de aanwezigheid van het innerlijk Licht in ieder mens vanuit hun overtuiging dat alle mensen gelijkwaardig zijn, ongeacht levensbeschouwing, gedrag, maatschappelijke status, geslacht, ras of wat voor een kenmerk dan ook.

Ze proberen de ervaring van het Licht in anderen te wekken door zelf te leven vanuit dit Licht. Quakers zoeken in al hun samenkomsten, of het nu een eredienst is of een vergadering voor zaken, de leiding van het Licht door vanuit de stilte te spreken.

De aandacht voor de ingevingen van het innerlijk Licht hebben in de loop der eeuwen geleid tot de formulering van een aantal ethische principes, die quakers beschouwen als een getuigenis van het Licht in een mensenleven. De bekendste voorbeelden van getuigenissen zijn het getuigenis van vrede, van waarachtigheid, van integriteit, van eenvoud, van gemeenschap en van zorg voor de aarde.

Als er collectieve besluiten genomen moeten worden zoeken quakers samen het Licht en ontdekken zo waartoe zij als gemeenschap geroepen worden.

Spinnenweb

door Wil Bisschop

In september 2016 heb ik een stilteweek meegemaakt in de Ashram Jesu in Duitsland. Bertram Dickerhof, grondlegger van de Ashram Jesu en Petra Maria Holthum begeleiden de groepen en sturen regelmatig een nieuwsbrief naar geïnteresseerden. In de laatste nieuwsbrief trof ik een quote aan die mij raakte en intrigeerde. Met goedkeuring van Petra Maria heb ik haar woorden vertaald; ook mocht ik haar naam als informatiebron gebruiken.

***„Es hat sich gefügt, dass ich bin und schaue. ...
Bei solch einem Anblick verlässt mich stets die Gewissheit,
dass das Wichtige wichtiger ist
als das Unwichtige.“***

Wislawe Szymborska

*‘Het is zo beschikt (of: het toeval wil), dat ik ben en schouw...
Bij een dergelijke aanblik verlaat mij altijd de zekerheid
dat het belangrijke belangrijker is
dan het onbelangrijke.’*

(vertaling WB)

Aan deze versregels van de Poolse dichtster Wislawa Szymborska moest ik¹ denken toen ik een paar dagen geleden op de smeedijzeren hofpoort van de Ashram Jesu² ontelbare spinnenwebben ontdekte, die bezet waren met dauwparels. Ik bleef staan, keek en verwonderde me over dit kunstwerk van filigraan, over de verkwistende overvloed in het schijnbaar onbelangrijke, dat ik aanschouwde. Het was wonderbaarlijk, liet zich echter zelfs niet bij benadering in een foto vangen, alhoewel ik de verleiding niet kon weerstaan om het toch te proberen. Deze schoonheid, deze pracht wás er gewoon, om in het moment te worden waargenomen. Om hier en nu diegene te raken die ís en schouwt of misschien beter gezegd: aan wie zich in het schouwen een vermoeden van onvoorwaardelijk ‘er mogen zijn’ meedeelt.

Een dergelijke schoonheid en rijkdom laat zich niet vasthouden noch heeft zij voor de waarnemer een tastbaar nut. Dat, waaruit zij bestaat, heeft geen materiële waarde, is totaal niet spectaculair. Ja, vanuit het gezichtspunt van de functionaliteit blijkt ze zelfs een storende, hinderlijke viezigheid te zijn, die verwijderd moet worden om het goed verzorgde uiterlijk weer te herstellen. En met het oog op de trend in de samenleving wat betreft sneller, verder, hoger, groter, nog spectaculairder... valt ze compleet door de mand.

En toch was de ervaring op deze herfstochtend voor mij een geschenk met blijvende uitwerking:

Zo heeft ze herinneringen opgeroepen aan vergelijkbare momenten, ook in mijn recente vakantie, waarin het niet zo zeer de grote, prachtige gevels, de kunstwerken of geweldige natuurverschijnselen waren die tot een dergelijk ‘zijn’ en schouwend rusten hebben gevoerd, maar veelmeer de kleine onbelangrijke en gewone dingen die mij konden boeien en uitnodigden om erbij stil te staan. Deze schijnbaar onbeduidende zaken, die mij gewoon lieten zijn, wekten soms een onverwachte vreugde in mij op en verfristen mij innerlijk.

De volgende vragen, die mij altijd weer bezighouden, klonken ook nu: *Wat is werkelijk belangrijk? Wat heeft eigenlijk betekenis? Waarin ligt ware levenskracht?* En ik merkte dat elke keer opnieuw facetten van antwoorden in mij opkwamen, die de ervaring bij de Ashrampoort omschreven. Ze hebben te maken met het vermogen om het fijne, het zachte, dat wat over het hoofd wordt gezien, waar te nemen. Met het

¹ Petra Maria Holthum SND

² Ashram Jesu, Hirsenschmühle, Hadamar-Oberzeuzheim: www.ashram-jesu.de

vermogen om te kunnen schouwen terwijl men verwijlt bij datgene, wat men eigenlijk nooit gezocht en misschien ook niet gewenst had, omdat het te miezerig, alledaags of gebrekkig schijnt. Ze openbaren dat juist in deze ervaring een direct geraakt worden en een direct vervuld worden kan plaatsvinden. En ook dat er een kwaliteit van onvoorwaardelijk 'ermogen zijn' in het hier en nu bloot gelegd kan worden, een harmonie en overeenstemming met zichzelf en dat wat *is*.

Het vervulde en vervult me met diepe dankbaarheid dat ook als ik naar mijzelf kijk de aandacht juist op de kleine, schijnbaar onbeduidende of misschien zelfs ontoereikende, storende innerlijke gevoelens toegang kan geven tot een grote rijkdom. Als ik verwijlt, stil sta bij zulke gevoelens word mij stap voor stap een weg getoond, meer naar mijzelf, naar de mens die ik in waarheid ben en zijn moet, naar de volheid van het bestaan en van de liefde, die de werkelijkheid tot op de bodem 'doorzield' zoals Bertram het in zijn laatste Nieuwsbrief uitdrukte.

Het is zo beschikt (of: het toeval wil), dat ik ben en schouw... -

Zijn, schouwen, stil staan bij, dat is, waar de Ashram Jesu toe uitnodigt. Of in de woorden waarmee wij onze meditatie- en levenswijze graag samenvatten: *verwijlen in de waarneming van dat, wat ik hier en nu bij mezelf opmerk – zorgvuldig oplettend, 'gelassen', liefdevol.*

Uit dit schouwende, horende zijn vloeien stappen voort op de weg naar het ware Zelf. Ten diepste is dit een geschenk, dat wij niet kunnen maken. Maar wij kunnen en mogen ruimte scheppen voor het verlangen ernaar. De cursussen, bijeenkomsten en de regionale groepen van de Ashram Jesu bieden hierbij ondersteuning.

Het boek van Bertram Dickerhof

Rommel Roberts: Geweldloze Actie door Quakers in Zuid-Afrika

door Marlies Tjallingii

Rommel Robbert uit Zuid-Afrika is bereid gevonden om na de Quakermeeting op zondag 11 november, (Commandeursweg 44) in Bennekom te spreken.

Ik ken Rommel van de tijd dat wij in Mozambique woonden van de Quakers in Zuid-Afrika. Hij bezocht ons in Maputo met een kleine delegatie uit Zuid-Afrika om de situatie van de vluchtelingen te leren kennen in Mozambique.

Rommel zal spreken over projecten, recente ontwikkelingen en kansen in Zuid-Afrika. Ook zal hij zijn boek 'Seeds of Peace' presenteren over de niet-gewelddadige en zeer creatieve bevrijdingsstrijd tegen de apartheidsregering, waarin de Quakers ook een rol speelden.

Wie is Rommel Roberts?

De Zuid-Afrikaanse theoloog Rommel Roberts was een persoonlijke assistent van de Nobelprijswinnaar voor de Vrede, Desmond Tutu, tijdens het apartheidstijdperk. Ondertussen is Rommel, bekend als vredesactivist, hoofd van het Hilltop Empowerment Centre, een onderwijsinstelling voor kansarme etnische groepen. Hij kent de uitdagingen van het moderne Zuid-Afrika heel goed. Dit is de reden dat hij regelmatig gevraagd wordt door overheidsinstanties en universiteiten om zijn ervaring te delen. Hij wordt als bemiddelaar geaccepteerd en gewaardeerd als er een conflict is in een van de townships. Ook stimuleert hij 'e-learning' projecten in zogenaamde "probleem" –scholen.

In Zuid-Afrika werd hij als een "gekleurde man" (zijn moeder werd geclassificeerd als "Indische") al snel geconfronteerd met apartheid. Nadat hij katholieke theologie had gestudeerd, was hij betrokken bij gemeenschapswerk in verschillende townships en werkte hij als ontwikkelingswerker samen met Desmond Tutu, die later de Nobelprijs voor de vrede kreeg. Hij organiseerde voor Tutu belangrijke optredens, mede daardoor werd de Anglicaanse aartsbisschop een belangrijke figuur in de geweldloze bevrijdingsstrijd van de Zuid-Afrikaanse bevolking.

Bijeenkomst van leiders waaronder Bisschop Tutu, Bulelani, Loyiso en Andile, met op de achtergrond Rommel Roberts

Rommel Roberts wordt beschouwd als een van de grote organisatoren van geweldloos verzet tegen de apartheidsregering. Deze vele en vaak zeer creatieve acties van verzet openden de weg voor de indrukwekkende terugkeer van Nelson Mandela in 1990.

Het Hill Top Empowerment Centrum heeft veel acties voor maatschappelijke interventie en mensenrechten georganiseerd. In Zuid-Afrika zijn duizenden protesten geweest vanwege onvrede van gemeenschappen over slechte leefomstandigheden, over de zeer hoge werkloosheid en enorme corruptie door regeringsleiders.

Vooral in Kaapstad waren veel demonstraties in 2013 en 2014. Rommel Roberts werd verzocht de oprichtingsbijeenkomst bij te wonen van de organisatie van bezorgde burgers (Concerned Citizens Group) onder leiding van Professor Ellis en andere prominente en vooraanstaande leiders, waaronder aartsbisschop Desmond Tutu, aartsbisschop Thabo, hoofd van de Anglicaanse kerk in Zuid-Afrika en vooraanstaande academici.

Rommel is coördinator en begeleider van de CCG die nauwe relaties heeft met ontevreden gemeenschappen. Door interventies van CCG is veel veranderd ten goede in de informele nederzettingen (townships) rondom de stad.

Rommel zal ons vertellen over zijn ervaringen als Vredesactivist en over de Geweldloze acties waar de Zuid Afrikaanse Quakers bij betrokken zijn.

Quakers pleiten voor een gedurfd nationaal klimaatbeleid

Door Anne van Staveren van de website van de Britse Quakers

Quakers in Groot-Brittannië en FWCC (Friends World Committee for Consultation) houden vandaag (8 oktober) een interreligieuze viering van duurzaam leven. Zij brengen hiervoor religieuze leiders en vertegenwoordigers van Boeddhisten (Brahma Kumaris), Hindoes, Joden, Moslims en Christenen (waaronder Katholieken, {Protestanten en Quakers) samen. Ze hebben samen een interreligieuze viering gewijd aan duurzaam leven. Ze komen bij elkaar vanwege het speciale rapport van de Intergouvernementele Panel over klimaatverandering (IPCC) dat pleit voor een maximale opwarming van de aarde van 1,5°C. Het geeft een scherpe boodschap af dat de wereld nu moet handelen om een klimaatcatastrofe te voorkomen. Geloofs- en religieuze gemeenschappen over de hele wereld signaleren een sterke toename van hun commitment voor klimaat in reactie op de publicatie van het speciale rapport van het IPCC- over opwarming van de aarde van 1,5° C. Het rapport laat zien dat de wereld gevaarlijk ver achterblijft bij de nodige emissiereducties. De nieuwste bevindingen benadrukken het belang van veranderingen in menselijk gedrag en levensstijlen naast sterk bestuur, beleid en financiën middelen om de temperatuurstijging te beperken tot maximaal 1,5 graad Celsius. De wereldwijde gemiddelde oppervlaktetemperatuur wordt het Global Mean Surface Temperature, GMST genoemd. Volgens het IPCC-rapport: "In de VS en Europa zijn de broeikasgasemissies lager wanneer wetgevers sterkere milieu uitkomsten nastreven".

Als gelovige mensen zijn we gemotiveerd om het leven op aarde te ondersteunen.

(Gretchen Castle van FWCC)

Gasten bij de interreligieuze viering zullen een veganistische maaltijd delen, gemaakt door Friends House Hospitality Ltd. Dit erkent de potentiële impact van plantaardige diëten op emissiereducties, wanneer deze op wereldwijde schaal worden gevolgd zouden worden. Dit laatste speciale IPCC rapport stelt vast dat "verschuivingen in het dieet één vijfde van de maatregelen kan zijn die nodig zijn om de temperatuurstijging beneden de 2° graden dus liefst op 1,5°C te houden".

Tijdens de avond horen gasten inspirerende en persoonlijke getuigenissen van gelovigen over hun leven met duurzaamheid, waaronder Harfiyah Haalem van IFEES EcoIslam & Muslim Women's Collective, Tower Hamlets, Dr Ruth Valerio van Tearfund, Dr. Laura Miller van Eco Synagogues en Andrea Hosfeld van de Londense afdeling van Dharma Action Network for Climate Engagement.

Voorafgaand aan het evenement zei Juliet Prager, assistent-schrijver van de Quakers in Groot-Brittannië:

"Quakers verwelkomen altijd kansen om met andere geloofsgroepen samen te werken. Onlangs hebben we samengewerkt om onze regering te betrekken bij het Britse klimaatbeleid en pleiten we voor een sterke klimaatambitie. Zoals het speciale IPCC-rapport duidelijk maakt, hebben we een krachtiger klimaatbeleid nodig. Met name moeten er grootschalige investeringen in een groene economie gedaan worden. Mensen van alle religies en ook niet-religieuze groepen ondernemen acties op lokaal niveau, maar dat kan alleen echte transformatie teweegbrengen in de juiste beleidscontext.

Gretchen Castle, algemeen secretaris van FWCC zei:

"Als gelovige mensen zijn we gemotiveerd door een spirituele opdracht om het leven op aarde in stand te houden. Quakers behoren tot degenen die een persoonlijke en collectieve verantwoordelijkheid erkennen om actie te ondernemen, zodat de armste en meest kwetsbare mensen niet lijden als gevolg van ons klimaat schadelijke handelen.

Op deze avond delen we de lessen en we vieren de duurzame pelgrimages van en door onze diverse geloofsgemeenschappen. Gelovige mensen over de hele wereld hebben het potentieel om een aanzienlijke reductie van de uitstoot van kooldioxide en andere broeikasgassen te bereiken. Samen roepen we de regering op om sterk leiderschap en klimaatambitie te tonen om de temperatuurstijging te beperken tot 1,5°C."

Deze wereldwijde 'Week van het leven de verandering' loopt van 7-14 oktober 2018.

We doen een beroep op de regeringen om zich in 2050 te verplichten tot 'netto-nul'-emissies. Maar om dit te bereiken, moeten zij zich committeren aan een gedurfd beleid. Om te beginnen verzoeken we de regeringen zich

te committeren aan het volgende:

Gebouwen: herstel een CO₂ neutrale standaard voor nieuwe woningen en breid deze in 2020 uit naar alle gebouwen.

Transport: bespoedig de geleidelijke afschaffing van benzine- en diesel-auto's en bestelwagens door de deadline hiervoor te vervroegen van 2040 naar 2030.

Energie: zorg dat wind en zon de goedkoopste koolstofarme energiebronnen worden door gepaste subsidies en planningsregels, zodat ze kunnen helpen de uitstoot van CO₂ snel te verminderen.

Land: Stel een doelstelling in het nieuwe landbouwbeleid om de nul-emissies van de landbouw uiterlijk in 2050 te halen, met tussentijdse doelstellingen en mijlpalen.

We doen ook een beroep op de regering van het Verenigd Koninkrijk om met spoed duidelijk te maken hoe het VK het klimaatbeleid zonder de Europese Unie zal handhaven en verbeteren.

Quakers zij voor een energie- en economisch systeem dat gelijkheid, rechtvaardigheid en duurzaamheid centraal stelt. Quakers voeren campagne voor gerechtigheid ten behoeve van diegenen die onevenredig worden getroffen door klimaatverandering. We pleiten voor beleid dat leidt tot vermindering van de uitstoot van kooldioxide. We pleiten ook voor een beleid dat de huidige fossiele brandstofeconomie uitdaagt om drastisch de CO₂ uitstoot te verminderen.

We vinden dat alle mensen recht hebben op betaalbare, hernieuwbare energie. We geloven dat er meer gelijkheid moet zijn in de manier waarop energie wordt geproduceerd en verhandeld. En we willen 'leven' boven 'winst' blijven stellen.

Sta op tegen de macht van de fossiele brandstof!

Quakers pleiten voor een verbod op fracking en andere vormen van nieuwe en intensieve fossiele brandstofwinning. Deze industrie zou het vermogen van de overheid om broeikasgassen te verminderen, ernstig kunnen ondermijnen en lokale gemeenschappen en ecosystemen kunnen schaden. Maar met de steun van de regering en investeerders zullen frackingbedrijven enorme winsten maken met het winnen van olie en gas ten koste van het klimaat en het milieu. Daarom moeten we de krachten bevorderen die klimaatrechtvaardigheid stimuleren en de macht van de fossiele brandstof-industrie verkleinen. We moeten ook de economische systemen aanpakken die afhankelijk zijn van fossiele brandstoffen. De economische concurrentiepositie bij deze bedrijven zou minder belangrijker moeten zijn dan de ecologische gezondheid van het klimaat en de mensen.

Verder lezen: <http://www.quaker.org.uk/our-work/sustainability/climate-justice-1>

Grootouders voor het Klimaat

door Lucas de Grootouder, pardon: echt een verspreking.

Ik ben geen Vriend geworden om meer aandacht te geven aan Vrede of het Klimaat of Ongelijkheid. Maar om God in al zijn/haar hoedanigheden te doorvoelen en te eren, inclusief al het geschapene natuurlijk. En, om te geloven en te vertrouwen op een nog betere wereld en een nog mooiere hemel op aarde. En ik hou zelf van een persoonlijk beleefd – en uitgedragen verhaal.

Lucas de Groot met zijn 'yellow submarine' op de Algemene Vergadering in 2017

Daarom zullen jullie mij nooit zien in een van de 75 (sic) Quaker deelwerkgroepen die er zijn in Europa. Althans niet als vertegenwoordiger daarvan, want al snel verlies ik dan het overzicht. Ik kan het goddelijke in mijzelf en de ander alleen maar voelen als het voor mij nog te behappen is. Daarom besloot ik 6 jaar geleden waarschijnlijk ook om in mijn eentje op pad te gaan als liefdespelgrim. Ja, inderdaad, Liefdespelgrim. Om met die boodschap het hele jaar door Europa te lopen. Met een wandelkar waar liefdes teksten op geschreven stonden. Bent U daar nog? En om dat te kunnen doen moest ik mijn bedrijf verkopen (een Vasten kuuroord).

Inmiddels heb ik 5 jaar door Europa gelopen en gefietst. Mijn boodschap veranderde ik in een Vredesboodschap, want aan Liefde hebben mensen wel gebrek maar geen boodschap. Te beladen, merkte ik. En in Engeland werd het daarom de boodschap tegen de 4 Atoomonderzeeërs die de regering wilde vernieuwen: liever 8500 verzorgingstehuizen. Dat stond een jaar later ook op mijn 4 meter lange gele 'yellow submarine' die ik om mijn lange bakfiets heen bouwde. Je zag alleen nog mijn hoofd uitsteken boven een vehikel die niemand ooit gezien had, behalve in de Beatles tekenfilm. Onderweg werd ik vaak gefotografeerd en in het volgende stadje stonden ze me al op te wachten omdat het op Facebook was gezet. Een Quaker schrijver in Leeds waar ik logeerde heeft er een artikel over geschreven in "the Friend". Zijn zoon dacht dat ik van Mars kwam en ik speelde harp voor hem en zijn ouders. Want mijn Keltische harp nam ik toen nog altijd met me mee.

In Duitsland werd mijn boodschap, want een boodschapper ben ik, als

Lucas: “Ik loop 40.000 km zodat mijn kleinkinderen nog een mooie aarde over hebben”. “Waar kunt U dankbaar voor zijn?” Veel mooie en diepe gesprekken onderweg. Tot aan het Quaker-huis in Bad Pymont hield ik het vol en toen: Na 32 dagen begaven mijn voeten het. Na 3 dagen liefdevol opgevangen te zijn aldaar, ben ik omgekeerd en naar huis gegaan met de trein. Thuis bleek het de ziekte van Lyme te zijn. En Lucas heeft de rest van

Sietse Brouwer, bij bij de NOS

de zomer zichzelf op natuurlijke wijze van deze duivel genezen. Samen met mijn vrouw, want die bleek het ook te hebben. Genezen met kruiden en homeopathie. Ja, dat kan dus...

Inmiddels had ik de Grootouders voor het Klimaat opgericht samen met Urgenda en we gingen samen met o.a. 3 Haagse Vrienden elke donderdag op het Binnenhof staan. Toen nog met de bedoeling om dat 4 maanden vol te houden. Ik voelde echter al dat ik een mijnenveld betrad iets wat ik niet echt ambieerde. Rekening houden in mijn doelen en daden met tientallen belanghebbenden en geïnteresseerden was niet waar ik voor geboren ben. Niet een kwaliteit van mij. Al die stemmen, al die idealistische ego's. Ik ben een pionier. Een opzetter van dingen die echt na aan mijn Hart liggen. Dat staat ook overduidelijk in mijn horoscoop. Ja, ja, inderdaad lieve vrienden, datgene waarvoor en waarmee God mij op aarde heeft gezet. En jou ook. Met slechts een heel klein boodschappenlijstje van 1 of 2 dingen. Ik was als biologisch boer goed in zaaien, en de oogst binnenhalen voordat het ging regenen. Maar niet om met boerenorganisaties over klimaat transitie te overleggen. Brr, transitie. Van circulaire economie had ik nog nooit gehoord voor dat ik naar de klimaat top in Parijs liep met Urgenda.

En dan, op dinsdag 9 okt. 2018 begint het 20.00 uur journaal als eerste item met: Urgenda heeft de klimaat-rechtszaak gewonnen tegen de Nederlandse staat. Na 4 minuten gaat het volgende item 4 minuten over de Grootouders voor het Klimaat. Ik zie mijn opvolger, Sietse Brouwer, vertellen over zijn bijna klimaat-neutrale huis en samen met zijn kleinzoon een aarde schetsen die hopelijk voor hem nog leefbaar zal zijn.

En ik ben geroerd tot in mijn diepste kern. Want hij verwoordt het op een rustige manier zoals ik dat niet gekund had en daar ben ik dankbaar en blij over. Een unieke gebeurtenis, ook voor het journaal trouwens.

Zie: uitzending gemist: <https://tvblik.nl/journaal/nos-753> Wordt ook grootoudervoorhetklimaat.nl

Moderne slavernij - bestaat die nu echt?

door Peter van Leeuwen (aangevuld door de redactie)

Toch niet echt in Nederland? Was het maar zo. Na de presentatie van Kevin Bales op de afgelopen AV zou ik wel beter moeten weten. Maar wat kunnen wij, een paar Vrienden in Nederland, daar nu tegen uitrichten? Eén van de ideeën die Kevin noemde, was het slaaf-vrij verklaren van zijn stad, Nottingham. Is dat iets om ook hier na te streven? Daarover hebben we nu wat meer informatie ontvangen. Die dient nog bestudeerd te worden, maar misschien kunnen we elkaar daarbij helpen.

Het lijkt voorsnog te gaan om een verklaring/belofte om in een gemeente (zoals Nottingham) een slaafvrije gemeenschap te worden en dat ook op diverse manieren te bevorderen. Maar hier weten we nog zo weinig. Wanneer deze Vriendenkring uitkomt is er in oktober een week geweest waarin de Evangelische Omroep elke dag aandacht gaf aan hedendaagse slavernij, met eerst een internationale documentaire, gevolgd door een korte Nederlandse documentaire. Deze zijn waarschijnlijk nog steeds te zien via uitzending gemist: <https://portal.eo.nl/programmas/tv/eo-documentaires/gemist/>.

Ook in Trouw van 18 oktober blz 49 tot 72 is een uitgebreid artikel opgenomen over moderne slavernij in Nederland. Indrukwekkend, schrijnend en aangrijpend over concrete getuigenissen van mensen die aan den lijve slachtoffer zijn geworden van slavernij in Nederland. Een deel van de verhalen komt naar buiten via het Leger des Heils die het opneemt voor deze mensen. Enkele van de titels van de artikelen in dit nummer van Trouw:

- ‘Op iedere school vind je seksueel uitgebuite meisjes’ door de Nationaal rapporteur mensenhandel.
- ‘We hebben een platform nodig geen achterbankje’ door Malaika uit Uganda, slachtoffer van mensenhandel
- ‘Verloren meisjes’ over de

strijd die het Leger des Heils voerde en voert tegen de modern slavernij.

- ‘Uit handen van je mensenhandelaar en dan’ Dit gaat over meisjes die ergens in Nederland op een geheime plaats in huiselijke sfeer worden behandeld voor hun trauma’s opgelopen als slachtoffer van mensenhandel en/of gedwongen prostitutie.

Kijk voor de campagne tegen mensenhandel op:

<https://www.youtube.com/watch?v=peq4XbymUM0>

Uit het materiaal van Nottingham blijkt dat het VK verder is dan Nederland op het gebied van aandacht voor moderne slavernij. Daar zat ook een filmpje bij, wat mogelijke aanwijzingen zijn van slavernij in onze buurt. Zoek daarvoor op YouTube met “Can you spot the signs of modern slavery?” Ook blijkt hoezeer het Leger des Heils zich in het VK, en ook in Nederland (<https://www.legedesheils.nl/News/view/3376>) inzet voor het lot van slachtoffers van slavernij.

Bij QCEA wordt gewerkt aan een idee om ons in te schakelen bij meer onderzoek naar moderne slavernij in Nederland. Misschien is hierover in een volgende Vriendenkring meer te melden, al zullen activiteiten daarvoor pas volgend jaar vorm krijgen.

Ling is slaaf in een restaurant

Laura is slaaf in de prostitutie

12 manieren om een Quaker huishouden te herkennen

Door Emmy Touwen van de Nederlandse
Jaarvergadering lid van de Europese en
Midden-Oosten Jonge Vrienden (Uit
Among Friends zomer 2018)
(vertaling Corien van Garderen)

De verhuizing van een druk studenten-
huis naar een klein appartement
met mijn partner was geweldig. Ik
geniet enorm van het hebben van een
eigen keuken, een eigen woonkamer
en een slaapkamer, en het wonen in
een gezellige ruimte die voldoet aan
onze wensen. Nu ik samen met een
andere Quaker leef en wij met allerlei
beslissingen te maken krijgen,
merk ik meer en meer op hoe ons
huis onze Quaker levensstijl weer-

spiegelt. Wij zetten ons geloof om in actie op heel wat kleine punten. Ik
begin mij af te vragen: zijn deze specifiek voor ons of zijn ze universeel
voor alle Quakers? Om te beginnen de prent van de twee muilezels, want
kom op, wie heeft nog nooit een bezoek gebracht aan de Friends House ca-
deaushop? De onze hangt in onze slaapkamer, dus we worden na het
wakker worden als eerste herinnerd aan de voordelen van samenwerking.
We hebben een uitgebreid afval-sorteerstation. Naar aanleiding van de op-
ties die onze stad biedt, sorteren we ons afval in gft, kunststoffen, papier en
restafval. En niet alleen dat. We hebben ook graag contact met onze vrienden
in andere steden over hun sorteer-mogelijkheden. “Wist je dat Leuven
nu een roze container voor zacht plastic heeft?” “Waar denk je dat padden-
stoelen- kartons in moeten?” En dan onze Quaker lectuur: Literatuur over
andere godsdiensten en verder de aan duurzaamheid, vrede of eenvoud ge-
relateerde boeken. Wij kennen de Quaker voorliefde om onszelf te onder-
wijzen, hetzij door de kleine rode publicaties van de Cary-lezing, hetzij
door de Jonge Quakers-podcast. En dan ons fietsen! Om heel eerlijk te
zijn: we leven in een grote stad, zodat we waarschijnlijk een auto toch niet
missen. We fietsen en gebruiken het openbaar vervoer zo gewetensvol dat
mensen ons voor gek verslijten, vooral als we drijfnaat op het werk aankom-
men. We hebben bordjes "Een auto minder", we hebben naaidozen,

de twee muilezels: samenwerken is beter dan conflict

gereedschapskisten, een bandenplakdoos en een fietsreparatie kit. Speciaal onderdeel van onze inzet voor duurzaamheid vormt onze voorliefde om dingen te repareren. Dit gecombineerd met het afzien van bepaalde vaste gewoontes en uw strijkijzer hoeft zelfs nooit te worden vervangen.

Het is wel altijd een beetje koud. Brrr. Waarom laten Quakers altijd duurzaamheid prevaleren boven comfort? Zijn het onze Calvinistische wortels? Onze liefde voor eenvoud? Of dragen we gewoon graag de hoodies die we hebben verzameld bij verschillende gelegenheden? En wat maken we graag gewag van onze "Quaker propaganda". Als onze vrienden en familie weigeren te luisteren naar onze eindeloze verhalen over de reden waarom stilte zo geweldig is, kunnen we ze tenminste beïnvloeden met hen de ansichtkaarten te tonen die onze toiletwanden opsieren. Bijvoorbeeld deze: "Als oorlog het antwoord is willen we een nieuwe vraag!" Of met ten minste één Quaker havermout-grap. Ik was onlangs bij een Quaker thuis waar zij twee van die opklapbare gastenbedden hadden. Wij Vrienden houden van een geïmproviseerd onderkomen. En van een grote collectie kruidenthee! Bij voorkeur met namen als "Vitale Vrouw", "Zonneschijn en" Knappe Koppen thee ". Deze theetjes kalmeren ons wanneer wij ons druk maken over onze toewijding aan Quaker functies en commissies. Er hangt minstens één naamkaartje dat wij per ongeluk van een Quaker hebben gestolen, maar ons geweten brengt ons er ooit nog wel eens toe die terug te geven. De kleuren van wat al zo lang op het prikbord hangt beginnen te vervagen. (We kunnen het natuurlijk ook in een lade in het Quaker House Brussel achterlaten voor de staf om een keer per maand iets mee te doen, maar dat is alleen voor VIPs (!)

Verder hebben we stoelen die niet bij elkaar passen. Zo ook borden of bestek. We komen graag in onze lokale kringloopwinkel en houden van ons ietwat eclecticische huishouden als gevolg daarvan. Ten minste één meubelstuk is diverse keren overgeschilderd. (Of je moet net zijn gaan samenwonen, zoals wij deden. Maar geloof me, ik heb het mijn ouders vele malen zien doen.)

Dit is het dus voor mij, ons Quaker huishouden, maar ik weet zeker dat er hier veel meer wegen zijn te bewandelen. Ik zou graag jullie ideeën horen! Dit artikel werd oorspronkelijk gepubliceerd in Willy & Penn, EMEYF online magazine. Je kunt je abonneren op www.willyandpenn.com

Gesprekkring Bennekom/Wageningen

door: Joke Hofman, Bennekom

Dinsdagmiddag 21 augustus waren we weer bij elkaar voor ons tweeweekelijkse gesprek.

Dit keer was het onderwerp Raadgevingen en Vragen nr. 4, mede n.a.v. het door Nel Bennema vertaalde artikel van Kees Nieuwerth in de Vriendenkring van juni: Een volk van vrede.

Eerst las Pieter Ketner een aantal versies van nr. 4 voor, zowel in het Engels als in het Nederlands, waarbij we weer eensgezind de vertaling van Deborah Balijon het beste vonden.

4.

Het Religieus Genootschap der Vrienden is geworteld in het Christendom en heeft altijd inspiratie geput uit het leven en de leer van Jezus. Hoe vertaal jij je geloof in het licht van deze overlevering? Hoe spreekt Jezus nu tegen jou? Volg je het voorbeeld van Jezus in liefde en in de praktijk? Leer je van zijn leven, wat het werkelijk betekent om gehoorzaam te zijn aan God, en de prijs die daarvoor betaald moet worden? (Hoe) Betekent het leven van Jezus samen met God voor jou een uitdaging en inspiratie?

De eerste zin: ‘rooted in Christianity’, daar waren we het over eens. Ook dat je inspiratie uit de liefde en de praktijk van Jezus’ leven kunt halen. Wij vonden echter dat dat niet een exclusief feit is. Dus we halen ook inspiratie uit andere bronnen, bijv. Lao Tse, het boeddhisme, Gandhi, Mandela, uit “gewone” mensen met een grote levenswijsheid, enz.

Je kunt volgens ons de woorden: “een leerling van Jezus” ook heel ruim opvatten. Bovendien denk ik dat het belangrijk is dat we de woorden Jezus en Christus niet door elkaar halen. Voor mij gaat het om de Christus in ons (te vergelijken met: dat van God in ieder mens) en van mij mag je dat ook de parel in de lotus, de roos in het hart, de Bron, enz. noemen. Zo hebben ook een aantal van ons het niet over God (en ook niet: hij!), maar over de Eeuwige, de Onnoembare.

Ook een alinea die op een Quakersite stond en waarin George Fox werd aangehaald, spreekt me zeer aan:

Quakers zouden de meest inclusieve geloofsrichting moeten zijn. Onze identiteit is in onze geschiedenis verankerd.

Onze posters laten zien hoe Quakers bij de eersten waren om vrouwen het recht van spreken te geven, om te strijden tegen slavernij, om huwelijken van mensen met gelijk geslacht te ondersteunen nog veel meer.

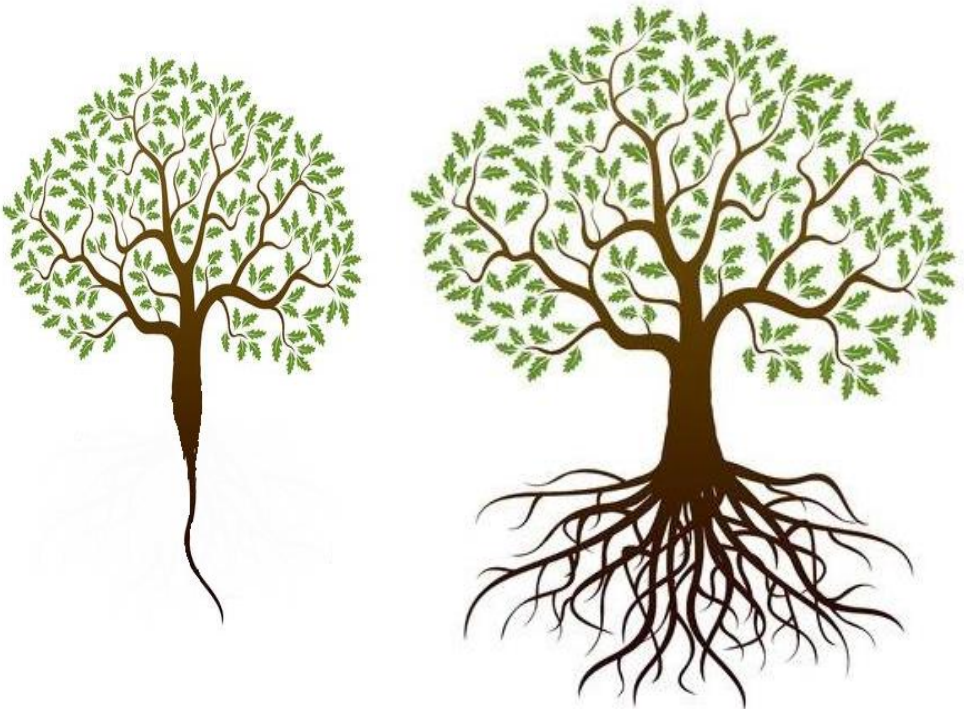
Toch hebben we nog een lange weg te gaan om George Fox's erkenning waar te maken dat 'God zijn geest uitstort over alle mannen en vrouwen in de wereld over de blanken en zwarten, Moren en Turken, Indianen, Christenen, Joden en Heidenen.'

En deze beroemde uitspraak van William Penn kwam in onze gesprekskring van 4 september aan de orde:

"De nederige, de zachtmoedige, de genadige, rechtvaardige, en vrome zielen horen overal tot één religie; en wanneer de dood het masker heeft weggenomen zullen zij elkaar kennen, hoewel de diverse kostuums die zij dragen hen tot vreemdelingen maakt.

Tot slot een opmerking over de zin in het artikel: "Een boom zonder wortels zal afsterven." Dat is zeker waar, maar ook daar kun je van mening zijn dat slechts één wortel, nl. de Bijbel, misschien wel een beetje weinig is...

We vonden het weer een verrijkende bijeenkomst en zijn van plan het vaker over de Raadgevingen en Vragen te hebben.

Geweldloos communiceren voor het oprapen.

door Marlies Tjallingii

In Sombor, Servië, geven Sytse en ik een tweedaagse cursus in het Sombor Educational Centre. We zijn daar voor de vierde keer en kennen veel mensen. In het centrum werken vrijwilligers die kinderen uit kansarme gezinnen met hun huiswerk. Ook begeleiden vrijwilligers en medewerkers groepen kinderen in theater en andere creatieve activiteiten vaak rond een thema, bijvoorbeeld geweld, huiselijk geweld of geweld onderling. Onze cursus geven we aan enkele vrijwilligers die betrokken zijn bij het Centrum, een journalist, die pas is begonnen in een baan, een docent psychologie, een rechten studente, een Italiaan die vier jaar geleden kwam als Europese vrijwilliger en nu getrouwd is met een Servische. Het is een kleine groep van 6 mensen. Dat geeft de mogelijkheid om intensief met eigen voorbeelden te werken.

Zo het volgende voorval.

Vlak na de laatste pauze, het laatste onderdeel van de cursus Geweldloos Communiceren. We leggen de theorie uit (de stappen, observeren, gevoelens, behoeftes, opties om de behoeftes te vervullen en een verzoek doen). Dan stoot een van de deelnemers, Jovanna, een kopje water omver. Ze zegt: “ik ben altijd zo onhandig”. Direct daarna valt erbij een andere cursist een beker cola over de vloer. Ik krijg enorm de slappe lach en Sytse moet ook lachen. We gebruiken deze voorbeelden om uit te leggen hoe we met onszelf en anderen communiceren. Bij geweldloos communiceren gaat het over objectief waarnemen. Wat gebeurt er? Het kopje water valt, de vloer is nat. Met een papieren doekje droog ik de vloer en het is klaar. Het oordeel: ik ben altijd zo onhandig, kan achterwege blijven. Dichtbij de observatie, zonder mezelf af te vallen, geeft een beter gevoel. Dan komt de omgevallen cola. Ik vraag aan Mileva die de cola heeft laten vallen: Toen jouw beker met cola viel, moest ik enorm lachen (observatie). Hoe was dat voor jou? (Ik vraag naar haar gevoel). Hoe was dat voor jou? Met die vraag maak ik verbinding met haar. Ze reageert dat het goed voelt nu en dat het fijn is dat ze erkenning (behoefte) krijgt. Inmiddels is ook de cola opgeveegd van de vloer en hadden we de voorbeelden voor het oprapen.

QCEA “Speaking truth to power”

door Peter van Leeuwen

De titel wijst op een eeuwenoude Quaker traditie, de Vrienden werden daarom ook wel eens “Vrienden van de Waarheid” genoemd. Hoe daaraan invulling geven in 2018?

De OVSE (Organisatie voor Veiligheid en Samenwerking in Europa), waarin 57, meest Oost en West Europese landen samenwerken gaf hiervoor een mogelijkheid. Op de jaarlijkse mensenrechten implementatie conferentie in Warschau, waar regeringsfunctionarissen en vertegenwoordigers van andere organisaties uit die 57 landen aan deel namen, kreeg ook QCEA vier minuten spreektijd. Je hebt vast wel gehoord van OVSE waarnemers bij verkiezingen en als de waarnemers op de ramplek van de MH17.

Tijdens een middag met levendige discussies, inclusief interventies van zowel de VS als Rusland, leverde Martin Leng (QCEA’s communicatie manager) een krachtige verdediging van de grondrechten van kind-migranten in

detentie, evenals een waarschuwing over de gevolgen van xenofobe haat zaaiende taal die nu toeneemt.

Enkele citaten:

Over Europa verspreid worden honderden kind-migranten vastgehouden. In detentie wordt de mogelijkheid voor sociale en intellectuele ontwikkeling van een kind ernstig ingeperkt en lopen ze groot risico op zowel fysiek als seksueel geweld. Blootstelling aan deze omstandigheden en gevaren heeft levenslange emotionele gevolgen. Die kunnen worden vermeden als we stoppen met de onnodige criminalisering van kinderen. Een dergelijke behandeling is niet alleen immoreel, maar ook illegaal. Inderdaad, het internationaal recht is hierover heel duidelijk. Het Europese Hof voor de Rechten van de Mens, rechtbank voor de meeste landen hier, oordeelde dat staten de verplichting hebben om de belangen van kind-migranten en hun kwetsbaarheid voorrang te geven boven hun migranten status.

Helaas zijn de onvergeeflijke omstandigheden van deze kinderen slechts een voorbeeld van de sluipende secularisatie van Europa ten koste van haar

waarden, zoals ook te zien in de huidige Europese begrotingspolitiek. De Europese regeringen worden opgeroepen de politieke en morele moed op te brengen om een einde te maken aan het detineren van kind-migranten en de toegang tot Europa snel menselijker te maken in naam van de mensenrechten.

Het mensenrechten-hof werd opgericht na de tweede wereldoorlog om de meest gruwelijke misdaden gepleegd in de menselijke geschiedenis voor- goed uit te bannen. Deze misdaden eindigden met vervolging en genocide op een massale schaal, maar ze begonnen met precies het angst zaaien en demoniseren van “de andere” die we vandaag opnieuw zien, deze keer ge- richt tegen mensen, die naar Europa komen op zoek naar vrede en wel- vaart. We zien steeds meer uitingen van haat tegen migranten en vluchte- lingen, waarin ontmenselijking plaatsvindt en bijvoorbeeld opgeroepen wordt tot het vergassen van migranten of het laten zinken van hun boten. Dit geeft ruimte aan demagogen en dictators hiervan gebruik te maken. De macht van regeringsleiders, hier vertegenwoordigd, is voorbijgaand maar het oordeel van de geschiedenis is blijvend. Degenen die haat en verdeeld- heid zaaien, worden nooit als goed maar als laf bevonden. Dus ik vraag u: hoe zou u herinnerd willen worden? Europese machthebbers en politici worden opgeroepen zich te verzetten tegen haat zaaiende en angst zaaiende acties jegens migranten en vluchtelingen, om de consequenties van hun woorden beter te overwegen en om de lessen van de geschiedenis ter harte te nemen.

De QCEA interventie is te zien op ons YouTube kanaal door op YouTube te zoeken met de tekst “Quaker Council for European Affairs”. Door je daar (gratis) te abonneren krijg je een melding bij toekomstige QCEA vi- deo clips. Zie bijvoorbeeld: <https://www.youtube.com/watch?v=11JYU4cmnav>
Voor een video over haat taal in Europa.

QCEA video over haat taal

Bescheidenheid

Een reflectie over geloof en inclusiviteit

door Harvey Gillman uit: The Friend, 28 september 2018 vert. Nel Bennema

Quakers praten over het aanspreken van “dat van God in ieder mens”, en daarmee bedoelen we dan ook ieder mens. Wanneer we spreken over outreach nemen we vaak aan dat door onze nadruk op gelijkheid ieder zich bij ons thuis zal voelen. Sommigen van ons zijn er zeker van dat als “de mensen” eenmaal van ons gehoord zouden hebben, zij in grote getale zouden toestromen. En toch zijn wij een van de kleinste geloofsgemeenschappen en is het de sociale verscheidenheid van onze leden/attenders is het meest homogeen. Deze paradox maakt deel uit van de Quaker traditie. Mijn partner is een Anglicaan en wij gaan ook samen vaak naar een liberale Anglicaanse dienst. De gemeente daar laat de grootste sociale verscheidenheid zien die ik ooit heb meegemaakt. Zij toont een positieve verscheidenheid. Er zijn mensen met een verschillende sociale en etnische achtergrond en verscheidene met leermoeilijkheden. De mensen vervullen een actieve rol in de eredienst. Zij zien zich niet als een kerk van de verlostten maar meer als een veelkleurig reisgezelschap.

Bij al ons praten over een welkome diversiteit zijn wij erfgenamen van het leerstuk van de verzamelde gemeente. Weliswaar is er het potentieel van alle mensen om in het Licht te leven, maar de vroege Quaker gemeenschap zag zichzelf als een groep die in werkelijkheid al in het Licht leefde, vandaar dat er in de eerste dagen velen werden uitgestoten die zich “wanordelijk” gedroegen en zich buiten het Licht bevonden. Hoewel Vrienden niet vaak spraken over verlost worden, bestond er zeker het idee dat we een “heilig overblijfsel” waren, in tegenstelling tot de mensen van de wereld bij wie het potentieel nog geen werkelijkheid was geworden.

Natuurlijk zien we ons vandaag niet meer zo, hoewel onze criteria voor het aanvragen van het lidmaatschap vaak zijn gebaseerd op de vraag in hoeverre de aanvrager zich thuis voelt bij ons (of hij werkelijk een van ons is?). Vragen wij of de aanvrager past bij onze Quaker cultuur (meest middenklasse, goed opgeleid, verstandig, introvert (hoewel met vele uitzonderingen?) , of een bijzonder spiritueel pad bewandelt? Zijn we ons er zelfs wel van bewust dat we dit onderscheid maken? En hoe veelkleurig vinden wij dat wij mogen zijn? Wij zijn over het algemeen goed in zaken als theologische verscheidenheid en sekse en gender, maar wel minder in etnische en sociale diversiteit.

Als menselijk wezen geloof ik in de onzichtbare kerk (de anonieme, die religieuze verschillen overstijgt), maar zonder de zichtbare (de instituties,

teksten en plaatsen bestemd voor religieuze samenkomsten) buiten beschouwing te laten. De eerste is de massa van zoekers en ontdekkingsreizigers die proberen (en ook falen) om authentiek en liefdevol te leven, hoe zij zich ook noemen. Je kunt deze gemeente tegen komen in de bus, in de trein, op de markt, op school of bij je werk. Deze toewijding aan diepte en sociale betrokkenheid, dit continuüm van het goddelijke en het menselijke, het goddelijke ín de mens, is de basis van mijn inclusieve spiritualiteit. Dit is de bredere kerk van vriendschap. Hoewel je het label “kerk” zou kunnen verwerpen.

Tegelijkertijd ben ik mij als Quaker bewust van mijn behoefte aan een eigen plaats en gemeenschap, een zichtbaar thuis, om mijn eigen weg te kunnen blijven volgen. Ik heb een familie nodig, maar ook een kring van vrienden. Families zijn echter niet altijd gemakkelijk om mee te leven. Niet alle families zijn erg vriendelijk. Sommigen houden zich meer bezig met ge-

de kerk als gemeenschap

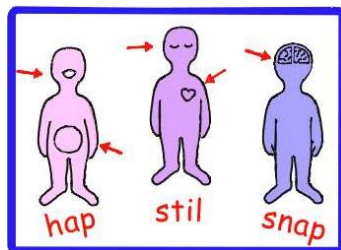
nealogie dan met het bieden van gastvrijheid. De zichtbare kerk is een versie van de onzichtbare, en niet in strijd daarmee. Quakers zijn ook mensen van de wereld. Het is in de alledaagse wereld om ons heen dat we het goddelijk wereldrijk beleven. Het spirituele is het sociale.

De heilige teksten van vele religies staan vol met de taal van uitsluiting: heiden, vervloekt, onrein, gojim (wat ook een Joodse versie van “volk in de wereld” van Quakers zou kunnen zijn), ongelovige. Interreligieuze betrekkingen worden niet altijd verbeterd door het citeren van teksten. Op veel plaatsen is er vandaag de dag een betreurenswaardige terugkeer naar zulke exclusieve categorieën. In een snel veranderende wereld is er een verlangen naar de oude zekerheden. Het is niet verrassend dat veel mensen de onstuimige vrijheid van de Quaker weg verontrustend vinden, en de bedreigende stilte die waarheden aan het licht brengt, beangstigend en onaantrekkelijk. Veel mensen voelen zich inderdaad misschien niet betrokken bij deze vrijheid en bij deze vorm van religieuze samenkomst. Maar desondanks vind ik nog steeds de raad om te antwoorden op (reageren op, vroedvrouw-zijn van) “dat van God in ieder mens” echt revolutionair en enorm uitdagend. Niet dat wij met zoveel woorden “het antwoord” hebben. Maar we hebben onszelf en elkaar, onze kwetsbaarheden en onze openheid. Dat moet voldoende zijn.

De HapStilSnap¹⁾

door Peter van Leeuwen

De Hap - Stil - Snap, ooit begonnen door Willem Furnée, Annemarie Augustijn en Saskia Kuhlmann, doet het nog altijd goed, aanleiding om er eens over te schrijven aan de hand van een voorbeeld:

Op woensdag 10 oktober kwamen we met elf mensen bij elkaar omstreeks 18 uur. Snelle handen hielpen met tafeldekken, koffie/thee zetten, afwassen. De hutspot en het toetje waren heerlijk en om 19:15 zaten we in stilte bijeen voor ons “gesprek uit de stilte”.

Hieronder volgen de inleidende woorden, met daarna een paar persoonlijke indrukken die ik in de stilte opdeed.

Inleiding

Er staat een mooie zin in het Oude Testament: “En Henoeh wandelde met God” (Genesis 5:22, 24). Die zin doet mij denken aan de hoofdpersoon in Fiddler on the Roof die vaak in gesprek leek met God.

Die zin wordt aangehaald in het boekje ‘Een Quaker Getuigt’ van Thomas Kelly (1941). Thomas Kelly stelt voor dat je continu met God in gesprek bent, of, anders gezegd, “bij God verwijlt”, ook als je ondertussen “uiterlijk” met je dagelijkse werk bezig bent. Thomas haalt ook iemand anders aan: “Brother Lawrence” (“Frère Laurent”), een “karmeliet” uit de 17e eeuw, waarvan/waarover het boekje: ‘Besef van Gods Tegenwoordigheid’, in de Engelse titel; “beoefenen van Gods tegenwoordigheid”.

In de Indiase traditie ken ik Moeder Meera, die spreekt (nou ja, bijna nooit) over het doen van “japa”: “offering every thought to the divine”

Kan dat? Op twee plekken tegelijk zijn? Op twee bewustzijnsniveaus tegelijk leven? Met iemand in gesprek zijn over wat voor onderwerp dan ook: het eten, het weer, de politiek, enz. En tegelijk op de achtergrond, binnenin, aangesloten blijven op God?

Thema: “Innerlijke Communicatie”

Behalve me helemaal leeg en ontvankelijk te maken in de stilte, houd ik ook van innerlijke communicatie.

Zou je dat bidden kunnen noemen?

Het betreft voor mij zowel gedachten of gevoelens die ik naar “God” (of vul je eigen term maar in) heb, als naar medemensen (denk bijvoorbeeld aan liefdevolle gedachten, dankbaar zijn voor de ander, het beste wensen voor een ander, enz.)

Ik probeer dit tot gewoonte te maken. Ik wil er graag met jullie over delen en hoop tegelijk te leren van jullie ervaring met soort innerlijke communicatie.

Inleiding : Peter van Leeuwen

Maaltijd : Inge Herreboot

JA. Met oefening gaat dat mij geleidelijk beter af.

Een andere vorm van innerlijke communicatie is, als ik liefdevolle gedachten naar andere mensen heb. Als ik naar een Bijbelse term zoek, zou ik dat “in mensen een welbehagen” (Lukas 2:14) kunnen noemen? (horizontaal i.p.v. verticaal? naar buiten i.p.v. naar binnen?)

Denk hierbij bijvoorbeeld aan waarderende gedachten, dankbaarheid, zegening, vergeving, verzoening, verbondenheid voelen. Die twee vormen van innerlijke communicatie kunnen in mijn ervaring in elkaar overgaan.

Indrukken

Er werd vanuit de Stille goed gedeeld en diverse vormen van innerlijke communicatie blijken gebruikt te worden. Vaak, zoals bij mij, een woordeloos gebed - wat meer lijkt op je dankbaar, thuis, verbonden te voelen met die innerlijke dimensie (die ik God noem). Het is ook beschreven als

een uiterlijk (handen openen) of innerlijk gebaar. Het door de dag heen steeds herhalen van een persoonlijke, helende zin, die dan door de tijd heen zich blijkt te verkorten tot ongeveer één woord of klank. Het gebruik van innerlijk gebed / innerlijke communicatie in tijden van tegenwind. Ook het vrijwel simultaan kunnen verkeren op twee bewustzijns niveaus - één van verdriet en pijn voor wat er gebeurt en één waarin je meditatie ervaart en acceptatie en vrede en verbinding met God. Iemand die bij het ‘s-morgens opstaan zo dankbaar en blij was met al die zonneschijn, God vroeg haar ogen te openen, en vervolgens een bloem in een vaas spontaan een zoen gaf!

Iets moois gebeurde voor mij, toen tegen het einde een Vriend een stukje tekst wilde voorlezen, dat hem bij zijn eerste ontmoetingen met de Vrienden in Den Haag erg had aangesproken. Hij pakte daarvoor het boek '*Quaker Faith and Practice*'. Zonder het te weten las hij woord voor woord een passage uit '*A Testament of Devotion*' de oorspronkelijke, Engelse uitgave van '*Een Quaker Getuigt*'! Na een korte stilte ter afsluiting gaven we omstreeks 20:30 elkaar een hand.

Vol van bevestiging, liefde en vrede ging ik huiswaarts.

1) Het mooie van de term HapStilSnap is dat je hem altijd moet uitleggen en zo een mooi aanknopingspunt hebt om iemand iets over de Vrienden te vertellen

Eet geen dierendag

van vegetarisch naar
veganistisch

door Marlies Tjallingii

Wat een mooi initiatief van
Wakkerdier voor 4 oktober:

Maak van Wereld Dierendag “Eet geen dierendag”. Dat zet Dierendag voor mij in een ander licht. We gaan samen voor dierenwelzijn. Ook een diervriendelijk geslacht dier is er één teveel geslacht. Als alle Nederlanders één dag geen vlees eten, dan worden er, volgens Wakker Dier, 500.000 dierenlevens gered. Eigenlijk kan ik me nauwelijks voorstellen dat dit klopt. Het CBS heeft berekend hoeveel dieren er in Nederland jaarlijks geslacht worden. (Zie het overzicht van het CBS) Begin 2018 hebben we de overgang gemaakt naar veganistisch eten.

Mede ook door de inspiratie van Marianne van der Zee en Mieke van Opheusden die beiden al jarenlang veganistisch leven. Veganistisch eten betekent dat we nu ook geen kaas en eieren meer eten. Melk drinken we al een hele tijd niet meer. We vinden de bio-industrie afschuwelijk. Dieren zijn voor ons levende wezens met gevoel.

In de zomer kroop ik in de huid van een koe, die haar kalf moet afstaan zodra het geboren wordt, haar melk moet naar de mens en niet naar haar kalf. Na vier jaar wordt ze geslacht, ook al kan ze wel twintig worden. Zo ook met kippen: de kip wordt afgeslacht zodra ze niet meer 7 eieren per week legt. Dat hoorden we in Schotland op een opvang voor dieren (ezels, paarden, koeien en kippen). De eigenaresse vertelde dat ze 10 kippen had gekregen van een kippenbedrijf die 1000 kippen moest dood maken omdat ze onvoldoende eieren legden. Alle kippen werden verspreid onder dierenredders. Gelukkig zijn er biologische productiesystemen die iets kleinschaliger en dier vriendelijker zijn. Ik onderzoek op dit moment hoe ik ook gezond veganistisch kan leven. Er zijn op dit moment veel veganistische recepten die daarbij helpen! Onderweg zijn maakt het niet helemaal eenvoudig om veganistisch te eten. In Servië maken de mensen waar we logeren yoghurt en kaas van hun eigen 2 geiten. De liefdevolle aandacht en het zelf produceren van hun eigen eten, de gulheid waarmee we dit mee krijgen als we verder reizen, doet ons eten wat we op deze manier aangeboden krijgen. Straks weer terug thuis, gaan we weer verder met veganistische maaltijden.

Handen en Voeten

door Wils 't Hart

Zoals jullie in het berichtenblad hebben kunnen lezen ben ik deze zomer verhuisd. Een nieuw huis heeft altijd verrassingen, leuke en minder leuke {zoals mankementen!}. Dit huis bleek aan de muur van onze carport een AED te herbergen. Het is de buurt AED, door de wijk gefinancierd. Ook is mij verteld dat een tijd lang in de buurt cursussen zijn gegeven in gebruik van de AED en reanimatie in het geheel.

Een mooi initiatief dat zeker navolging moet hebben. Op de site van de hartstichting www.hartstichting.nl/AED is hier alles over te vinden.

Het is hier een beetje in de vergetelheid geraakt, maar ik zal zeker mijn best doen om het weer nieuw leven in te blazen.

Bekijk eens of dit voor jouw wijk ook niet een buurt-actie kan zijn. Het kan levens redden! Laten we hopen dat het niet nodig is, maar ook zonder dat is het voor een straat, buurt of wijk iets wat je samen doet en daarmee mensen met elkaar in contact brengt.

Laat eens weten als jullie hier ervaring mee hebben.

Een Automatische Externe Defibrillator (AED) is een draagbaar apparaat dat het hartritme weer kan herstellen bij een hartstilstand. Dit gebeurt door het geven van een elektrische schok. (hartstichting.nl)

Vrienden in het hele land

Maandvergaderingen, bijeenkomsten:

Noord en Oost Nederlandse

A'dam

Deventer

Driebergen

MiZuNed

Haagse

Breda/Helmond

Quaker Secretariaat:

Religieus Genootschap der Vrienden (Quakers).

tel.: 06 13700682, e-mail: secretariaat@deQuakers.nl.

Penningmeester Nederlandse Jaarvergadering:

Bankrek. NL65 TRIO 0212 3772 64 t.n.v. Rel. Genootschap der Vrienden - Quakers- te Amsterdam.

Quaker Bibliotheek:

Vossiusstraat 20, 1071 AD Amsterdam, bibliothecaris - Marianne IJspeert.

Quaker Literatuur:

Willem Furnée ; Badhuisweg 149, 2597 JN 's-Gravenhage tel.: 070-3220544, e-mail:

litteratuur@Quakers.nu. Bankrek.: NL70 INGB 0000 313040 t.n.v. Quaker Literatuur.

Amsterdamse Maandvergadering:

Schrijver: Hans Weening, Lijnbaansgracht 208b, 1016 XA Amsterdam, 085-8780821, e-mail: hweening@xs4all.nl. Bankrek.: NL81 INGB 0004 9200 51 t.n.v. A'damse MV Quakers te Anna Paulowna.

Haagse Maandvergadering:

Schrijver: Willem Furnée, e-mail: haagsevrienden@Quakers.nu,

Haagse Maandvergadering, Stadhouderslaan 8, 2517 HW 's-Gravenhage. tel. 070-3600621, Bankrek.: NL48 INGB 0001 8562 21 t.n.v. Haagse Vrienden, Quakers Den Haag.

Midden- en Zuid-Nederlandse Maandvergadering:

Schrijver: Els Ramaker, Prinses Marijkelaan 31, 4002AT Tiel, tel. 0344 606818/0636361350. email:

els@ramaker.me, Bankrek.: NL67 TRIO 0197 6518 52 t.n.v. MZNMV Quakers.

Deventergroep:

Inlichtingen: Frieda Oudakker 0644794366, email: friedaoudakker@gmail.com.

Noord Oost Nederlandse Maandvergadering:

Schrijver: Kees Nieuwerth; Hoofdstraat 26; 9514 BE Gasselternijveen; [knieuwerth@wxs.nl](mailto:knieuwwerth@wxs.nl). Bankrek.:

NL12 INGB 0001 5908 95 t.n.v. N.O.N. MV Rel. Gen. der Vr. te Groningen.

Quaker Hulpfonds:

Schrijver vacature. Penningm: Johannes Borger, e-mail: johannes.borger@hotmail.com. Bankrek. is NL94 TRIO 0338 4113 64. t.n.v. Quaker Hulpfonds Religieus Genootschap der Vrienden, Quakers, te den Haag.

Vrienden voor Brussel (VVQREA):

Schrijver: Peter van Leeuwen, tel.: 0182-611786; e-mail: vvqrea@gmail.com. Bankrek. NL93 TRIO 0391 2219 65 - t.n.v.: Vrienden van de Quakerraad te Helmond.

Vriendenkring:

NL65 TRIO 0212 3772 64 t.n.v. Religieus Genootschap der Vrienden Quakers te Amsterdam met vermelding van 'Abonnement Vriendenkring'. e-mail: vriendenkringredactie@gmail.com

Waar zijn Quakerbijeenkomsten?

Wijdingssamenkomsten in Nederland en België

Amsterdam	Iedere zondag 10.30	Vossiusstraat 20, Amsterdam, info: 085-8780821, e-mail: hweening@xs4all.nl
Antwerpen	Geen vaste tijdstippen	Info Jan Peeters tel.: 0032.15.24 75 10 e-mail: boekrijk@hotmail.com
Bennekom	Iedere zondag: 10.30 in de Commanderie, Commandeursweg 44, 6721 ZM Bennekom	e-mail: els@ramaker.me Op de 2e zondag van de maand is er eerst een worship-sharing en daarna wijdings- samenkomst tot 12.00.
Brussel	Iedere zondag 11.00	Quaker House, Square Ambiorix 50, 1000 Brussel, tel.: 00.32.2.230 49 35
Den Haag	Iedere zondag 10.30	Stadhouderslaan 8, Den Haag. Kinderen zijn altijd welkom. Bij kennisgeving vooraf is er voor hen een aangepast pro- gramma. Info: tel. 070-3600621
Driebergen	28 oktober, 10.30 in 't Haagje 1, Driebergen - Rijsenburg.	Normaal iedere 3 ^e zondag. Onze kin- deren verheugen zich op gezelschap! Voor informatie: 0648255846 of per mail: quakers@marielke.nl
Deventer	3 ^e zondag 10.30 Gespreksavond: 1e donderdag 18.30.	In het Meester Geertshuis, Assenstraat 20, 7411JT Deventer. Inlichtingen bij Frieda Oudakker tel. 0644794366, e-mail: friedaoudakker@gmail.com
Gent	Tweede woensdag 20.00 -22.00. Vierde zondag 11.00- 13.00.	In het zaaltje boven vzwTrafiek, aan Pierkespark in de Brugse Poort. Op de vijfde verdiep van 'Nest' in het oude bibliotheeksgebouw aan het Zuid, (vooraf contact opnemen)
Groningen	2e en 4e zondag 10.30	2 ^e en 4 ^e zondag: De Poort, Moesstraat 20, 9711JW Groningen, tel. 050- 5712624 Kinderen zijn welkom! Graag tevorens doorgeven aan de schrijver: Kees Nieuwerth e-mail: k.nieuwerth@wxs.nl
Wijhe, bij Zwolle	Eerste zondag 10.30	Wim Balijon, tel.: 0570-597170 Slotpark 77, 8131 DW Wijhe. Graag aanmelden.

Wijdingssamenkomsten op Afstand

1. Meeting at a Distance. Inlichtingen: caroline.wilson@esade.edu
2. Online meeting for worship: op tijdstippen rekening houdend met verschillende tijdzones, bekendmaking op: Quakerworship.org
3. Quaker Faith and Fellowship: internetforum:

www.Quakerfaithandfellowship.org

Vertegenwoordigers van verschillende geloofsgemeenschappen bijeen in Friends House London om de 'Living the Change' Interfaith Sustainable Living Celebration te vieren

Hilary Whitehead, een Quaker en mede-oprichter van de groep in Lancashire 'No Faith in Fracking' houdt een interreligieuze spandoek omhoog. Photo: BYM